

Л.В.Тихоненко, Н.Л.Особа

ЯКІСТЬ І СЕРТИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ

В умовах становлення ринку вирішення проблеми поліпшення якості продукції набуває першорядного значення. Без цього неможливе насичення ринку добрими товарами, підвищення ефективності виробництва і зовнішньоекономічних зв'язків.

Сьогодні суб'єкти господарської діяльності (виробники, поставальники, торговці), одержавши права в умовах неформованого ринку, інколи не усвідомлюють своєї соціальної відповідальності перед споживачем, внаслідок чого грубо порушуються вимоги стандартів, реалізується шкідлива і небезпечна для здоров'я продукція. Втім, навіть цивілізований ринок з його ефективно працюючими регуляторами якості не завжди може захистити споживача від недоброякісної продукції і недобросовісного бізнесу. Тому в усіх країнах функцію захисту споживачів переважно бере на себе держава. Це посприяло швидкому розвитку в світовій практиці національних і міжнародних систем сертифікації.

Згідно з трактуванням міжнародних правил стосовно якості сертифікація відповідності — це дія третьої сторони, яка доводить, що забезпечується необхідна впевненість у тому, що продукція, процес або послуга відповідає конкретному стандарту чи іншому нормативному документу. Природно, що вимоги засвідчення цієї відповідності шляхом сертифікації почалися передусім з перевірки виконання вимог безпеки продукції, важливих для життя і здоров'я людей, захисту навколишнього середовища.

Однак стали швидко розвиватися системи сертифікації для забезпечення об'єктивного контролю основних показників якості продукції. У зв'язку з тим виникає питання про те, яка ж продукція підлягає сертифікації. Відповідь на нього повинен дати споживач. Він зобов'язаний встановити, за якими показниками якості потрібно проводити сертифікацію товару. І оскільки одним з головних стимулів виробництва є конкурентоспроможність виробів на світовому ринку, то саме в першу чергу підлягає сертифікації експортна продукція.

Досвід національної і міжнародної сертифікації показує, що, крім експортної продукції, використання якої може створити небезпеку для життя та здоров'я людей, навколишнього середовища, національній сертифікації підлягає продукція, важлива для економіки, виробництво котрої пов'язане з економією матеріальних і енергетичних ресурсів, задоволенням потреб населення.

На підставі яких нормативних документів проводиться сертифікація? Для продукції, що споживається в межах країни, такими є національні стандарти і технічні умови. Наприклад, в Японії основою сертифікації є вимоги стандартів JIS (Japan Industrial Standards — японські промислові стандарти), у Франції — NF (Norme Francais — французькі стандарти), у колишньому СРСР — ГОСТи та технічні умови.

Що стосується експортної продукції, то для підтвердження конкурентоспроможності вона повинна відповідати вимогам міжнародних стандартів країн-імпортерів. Необхідно прагнути, аби рівень національних нормативних документів був не нижчим, ніж міжнародних, щоб продукція, споживана в межах країни, була не гіршою від експортної.

Важливою основою будь-якої системи сертифікації є проведення випробувань продукції в компетентній лабораторії (центрі по сертифікації). Для підтвердження гарантії її конкурентності та об'єктивності остання повинна бути детально перевірена (атестована) і на цій основі акредитована, тобто уповноважена для проведення відповідних випробувань.

Великий обсяг випробувань продукції, у першу чергу крупносерійного виробництва, створює необхідність залучення до сертифікації третьої сторони та підприємства-виробника, якому надається право ставити знак відповідності або видавати сертифікат на підставі перевірки третьою стороною стану забезпечення якості на підприємстві (атестація продукції) і систематичних випробувань сертифікованої продукції для контролю стабільності її якості.

Третя сторона здійснює постійний нагляд за якістю сертифікованої продукції і разом з підприємством несе відповідальність за можливість відхилень щодо якості сертифікованої продукції.

Різноманітність продукції і підвищення вимог до її якості в світовій практиці спричинили утворення декількох систем сертифікації, що використовуються третьою стороною. Ці системи включають в себе у різних співвідношеннях наступні заходи:

1. Випробування зрізів продукції, на основі яких оцінюються характеристики виробу. У масовому виробництві цим випробуванням підлягає партія продукції і можуть бути використані методи статистичного контролю з оцінкою рівня дефектності. При цьому для випробувань можуть відбиратися зрізи як із сфери виробництва, так і з сфери торгівлі.

2. Випробування продукції в інспекційних центрах по сертифікації з метою отримання даних про стабільність якості сертифікованої продукції, котрі є визначеною формою її контролю третьою стороною.

3. Перевірка на підприємстві-виробнику всієї системи забезпечення якості продукції (атестація виробництва). Во-

на може повторюватись періодично і у співвідношенні з двома першими випробуваннями забезпечує достатню гарантію якості випущеної продукції і видачу підприємству сертифікату відповідності. Тим самим забезпечується систематичний нагляд за якістю сертифікованої продукції третьої сторони.

4. Стопроцентні випробування, при яких третьою стороною проводиться перевірка всієї виготовленої підприємством сертифікованої продукції і видається сертифікат на кожне випробування.

У різних країнах є національні органи, які згідно з національною системою сертифікації на державному рівні або відповідно до міжнародних регіональних чи двосторонніх договорів уповноважені керувати роботами по сертифікації і нагляду за їх проведенням. Ці органи й акредитують випробувальні лабораторії — центри по сертифікації. В Україні законодавчим актом, який визначає правові та економічні основи систем стандартизації і сертифікації, а також встановлює організаційні форми їх функціонування, є Декрет Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» (1993 р.).

Головною метою національної системи сертифікації в Україні, як і в світовій практиці, є захист інтересів споживача та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішньому ринку.

На підставі світової практики і вимог міжнародних систем сертифікації визначаються структура та номенклатура сертифікованої продукції. При сертифікованих випробуваннях продукції перевіряються на відповідність:

для продукції, що споживається в Україні, — показники, встановлені національними стандартами і технічними умовами;

для експортної продукції — показники, встановлені міжнародними стандартами і національними стандартами країн-імпортерів, контрактними вимогами;

для імпортної продукції — показники, встановлені національними стандартами і конкретними вимогами;

для продукції, сертифікованої на вимогу споживачів, — показники, визначені їхніми вимогами.

У поліграфії, навіть розвинутих зарубіжних країн, сертифікація не знайшла широкого застосування. У нашій країні для багатьох підприємств вона є справою новою, але необхідною. Підприємства, зацікавлені в конкурентоспроможності своєї продукції та укладенні контрактів із зарубіжними партнерами, повинні сертифікувати певні види продукції. І починати сертифікацію треба з ознайомлення з головними принципами і правилами системи, яка впроваджується в практику.

1. Закон УРСР «Про підприємства в Україні» та РСР. Нове законодавство в Україні. 1992. Вип.3. 2. Простандартизацію і сертифікацію. Декрет Кабінету Міністрів України

УДК 338.912.1:655

П.П.Лазановський

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ЛІЗИНГ

Проблеми оновлення технічної бази підприємств, напевно, ніколи не були для них такими гострими, як сьогодні, в умовах гіперінфляції. Навіть ті підприємства, діяльність яких є прибутковою, не в змозі здійснити кардинального оновлення свого виробництва через значний дефіцит коштів. Але й у даному випадку можна підтримувати процес оновлення техніки на належному рівні, якщо скористатися лізингом.

Лізинг — особлива форма оренди (стосовно процесу оновлення це — машини та устаткування), при якій орендодавець надає орендарові техніку на обумовлений термін використання і за певну винагороду. Світова практика використання лізингу засвідчила його високую ефективність, що ґрунтується на таких основних характеристиках:

100-процентне покриття вартості устаткування, тоді як за рахунок, наприклад, банківського кредиту зробити це не завжди вдасться;

орендатор не надає ніяких гарантій чи задатку орендодавцеві, як у випадку з банківським кредитом;

орендатор вільний від проблем реалізації устаткування після закінчення терміну оренди;

орендатор має можливість застрахувати себе від морального старіння техніки, передбачивши це у відповідних термінах угоди.

Можна було б і далі перераховувати переваги лізингу, які достатньо охарактеризовані в економічній літературі. Проте, на нашу думку, зважаючи на умови, в яких знаходяться поліграфічні підприємства, найціннішим є те, що відпадає потреба в значних одноразових капітальних вкладеннях. Безперечно, що ці та ряд інших переваг відкрили лізингу широку дорогу в практиці господарювання підприємств передових країн світу. Про це свідчать наступні дані. У 1988 році обсяг фінансових операцій у США збільшився на